

POPULAȚIE ȘI DEZVOLTARE

Buletin de informație și analiză în demografie

Nr. 2, 2014

SUMAR:

Îmbătrânirea demografică — provocare sau oportunitate?	3	Violența în familie poate fi prevenită cu efortul întregii societăți	12
Age Watch Index-Republica Moldova în profil global și european	5	Costurile sociale și economice ale violenței asupra copiilor	13
Persoanele vârstnice pe piața forței de muncă	9	Tinerii — parteneri de dezvoltare	15
Abordarea legală a drepturilor omului din perspectiva vârstei și genului	9	Potențialul uman al tinerilor: incertitudine și mobilitate	16
Perspective de reorientare a politicilor de prestare a serviciilor sociale în contextul îmbătrânirii	11	Fertilizarea <i>in vitro</i> — o șansă de a deveni părinte	19

„**Populație și Dezvoltare**” este un buletin semestrial de informare și analiză în domeniul demografic editat de Centrul de Cercetări Demografice al Institutului Național de Cercetări Economice al AȘM sub egida Comisiei Naționale pentru Populație și Dezvoltare cu sprijinul Fondului ONU pentru populație în Republica Moldova (UNFPA).

Buletinul „**Populație și Dezvoltare**” urmărește mai multe scopuri:

- de a contribui la dezvoltarea unui dialog dintre oamenii de știință și societatea prin prezentarea rezultatelor cercetărilor științifice fundamentale și aplicative într-o formă accesibilă ce va fi utilă organelor de stat, specialiștilor din diferite domenii, reprezentanților organizațiilor neguvernamentale, mass-mediei, precum și altor actori sociali preocupați de problemele demografice;
- de a sensibiliza opinia publică cu privire la tendințele principale în evoluția proceselor demografice în Republica Moldova, raportul acestora cu tendințele globale, diseminarea de cunoștințe a publicului larg cu privire la legitățile principale în dezvoltarea populației;
- de a prezenta informații cu privire la politicile statului în domeniul populației și dezvoltării, practicile și modelele reușite promovate cu asistență internațională pentru a asigura durabilitate la nivel național și comunitar, experiența altor țări în domeniul vizat.
- de a contribui la formarea unui spirit de colaborare dintre diferiți actori sociali (mediul academic, instituții de stat, administrația publică locală, sectorul neguvernamental, mediul de afaceri, mass-media) în rezolvarea problemelor ce țin de populație și dezvoltare.

Colegiul de redacție:

Olga GAGAUZ, dr.habilitat în sociologie, conferențiar cercetător, Șef CCD al INCE (responsabil pentru ediție)

Mariana BUCIUCEANU-VRABIE, dr.în sociologie, conferențiar cercetător, CCD al INCE

Ecaterina GRIGORAȘ, cercetător științific, CCD al INCE

Cristina AVRAM, cercetător științific, CCD al INCE

Redactor: Tamara OSMOCHESCU

Autorii sunt reprezentanți ai mediului academic, ai administrației publice centrale și locale, ai organizațiilor neguvernamentale, precum și toți cei preocupați de problemele demografice în Republica Moldova și de delimitarea unor soluții de rezolvare a acestora.

Colegiul de redacție invită toți actorii sociali să prezinte informații relevante pentru a fi publicate în **Buletinul „Populație și Dezvoltare”**.

Adresa noastră:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, str. Ion Creangă, 45

Tel.: (022) 50-11-00, 50-11-23, Fax: (022)74-37-94

e-mail: gagauzo@inbox.ru

www.ince.md

ww.ccd.md

Articolele din Buletin nu reflectă opiniile sau politicile oficiale ale Comisiei Naționale pentru Populație și Dezvoltare și ale Fondului ONU pentru Populație.

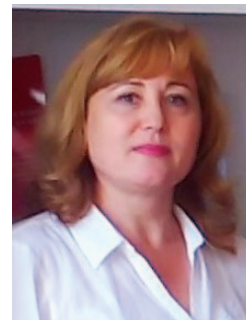
1 octombrie — ZIUA PERSOANELOR ÎN ETATE

Îmbătrânirea populației reprezintă o adevărată provocare socială și economică pentru societățile europene în secolul XXI. Factorii care au condiționat procesul de îmbătrânire al populației sunt: ameliorarea considerabilă a standardelor de viață, progresul în medicină și creșterea duratei medii a vieții, reducerea semnificativă a natalității.

Îmbătrânirea demografică — provocare sau oportunitate?

Olga GAGAUZ,

dr.hab. în sociologie, Șef CCD INCE

În rândul multiplelor amenințări globale la adresa omenirii invocate continuu se regăsesc și unele fenomene demografice. Cu toate că suprapopularea Terrei rămâne în continuare un pericol pentru securitatea lumii, îmbătrânirea demografică rapidă determină tot mai multă îngrijorare, provocând necesitatea elaborării unor politici eficiente de adoptare a societății la o structură demografică îmbătrânită. În prezent, 868 milioane de oameni sunt la vârsta de peste 60 de ani, constituind aproximativ 12 la sută din populația lumii. Către anul 2050, fiecare a cincea persoană va fi în vârstă de 60 de ani, iar proporția copiilor în vârstă sub 15 ani și a vârstnicilor în ansamblul populației se va egala.

Regiunea europeană se va confrunta cu o îmbătrânire demografică rapidă, ceea ce în condițiile tranziției socioeconomice incomplete și a dezvoltării instituționale slabe poate provoca o presiune enormă asupra sistemului economic și social, dacă nu vor fi elaborate măsuri eficiente de contrabalansare a procesului de îmbătrânire.

Cu toate că în prezent Republica Moldova deține o proporție relativ mică a populației vârstnice (15,7%) în comparație cu alte țări europene, către anul 2030 se așteaptă că aceasta va constitui peste 20%, iar către anul 2050 — peste 30% (Fig.1).

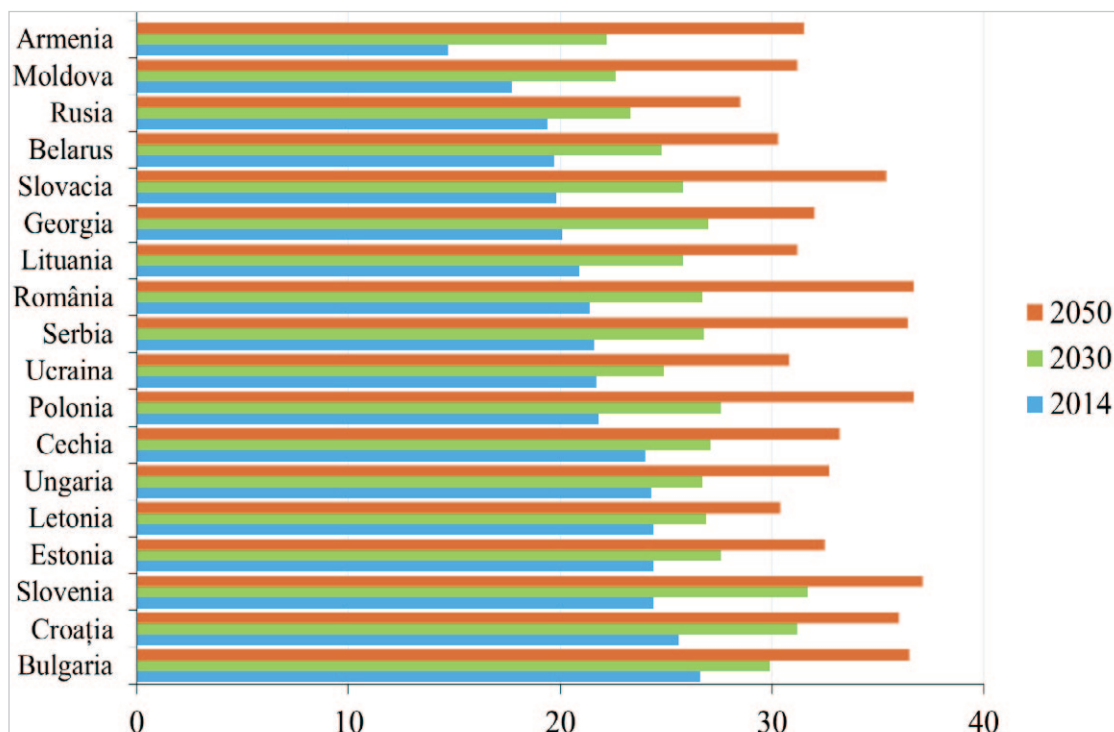

Fig. 1. Evoluția ponderii populației cu vârsta de 60 de ani și peste în regiunea europeană, (%)

Sursa: UNDESA Population Division, *World population prospects: the 2012 revision, DVD edition, 2013.*

Cum se produce îmbătrânirea demografică a populației?

Îmbătrânirea demografică prezintă o deplasare a structurii pe vârste a populației spre vârstele mature și este determinată

de procesul tranziției demografice (tranziția de la niveluri înalte ale natalității și mortalității, specifice regimului de reproducere a societăților agrare, la niveluri scăzute ale natalității și mortalității, caracteristice societăților industriale), se asociază cu creșterea numărului și ponderii vârstnicilor în populația

totală. Fiind o tendință fermă și de lungă durată, are implicații multiple în toate sferele activității umane.

La prima etapă a tranziției demografice, în urma reducerii esențiale a mortalității, în special a mortalității copiilor, are loc întinerirea structurii pe vârstă a populației, numărul și ponderea copiilor în totalul populației înregistrând o creștere continuă.

O bună parte a țărilor europene au intrat în perioada tranziției demografice în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și în secolul al XIX-lea, când sub impactul revoluției industriale a avut loc scăderea semnificativă a mortalității, care a provocat ulterior și diminuarea natalității. Acest proces a durat până în pragul celui de-al Doilea Război Mondial.

Etapă a doua a tranziției demografice începe după o perioadă de lungă durată de scădere a natalității și mortalității. Drept rezultat, ponderea copiilor în numărul total al populației începe să scadă, iar cea a populației în vârstă aptă de muncă să crească, astfel apare situația numită *dividendul demografic* sau *ferestra oportunităților* – oportunitate pentru creșterea economică accelerată, dat fiind faptul că în condițiile reducerii numărului de nașteri într-o țară demografic tânără efectivul populației dependente crește mai lent decât cel al populației în vârstă de muncă. Cu mai puține persoane care necesită suport, o țară are o fereastră de oportunitate pentru creștere economică rapidă pe contul beneficiilor apărute ca urmare a scăderii sarcinii demografice (se consideră că populația în vârstă aptă de muncă produce mai mult decât consumă, iar diferența se repartizează între perso-

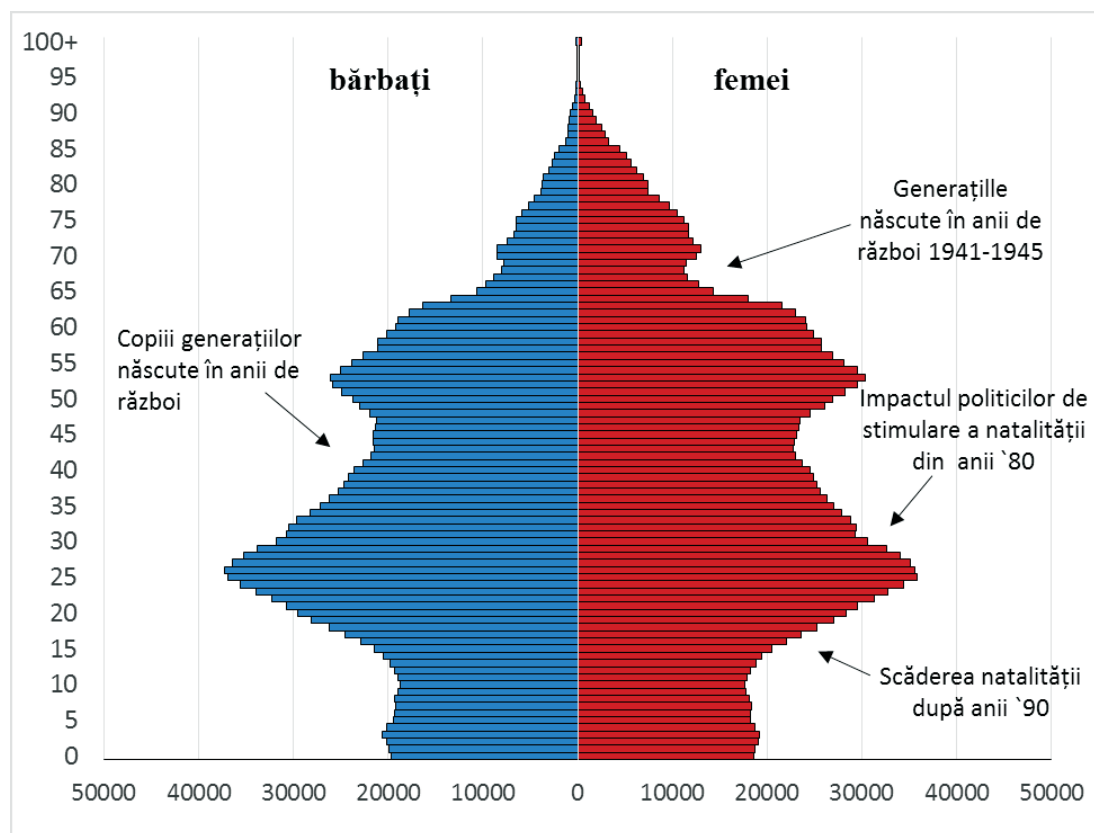
nele întreținute — copii și vârstnici). Având condiții egale în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, șomajul, productivitatea muncii etc. duc la creșterea PIB pe cap de locuitor, astfel oferind populațiilor *dividendul demografic*. Însă beneficiile nu se produc în mod automat, ci apar atunci când se implementează politicile economice și sociale adecvate, cum ar fi investiții în sectorul de producere, creșterea ocupării forței de muncă, dezvoltarea infrastructurii sociale, investiții suplimentare în ocrotirea sănătății, educație în etc.

Deși la etapa a doua a tranziției demografice natalitatea se reduce continuu, nivelul ei rămâne destul de înalt, ceea ce duce la majorarea vertiginoasă a numărului populației.

Etapă a treia a tranziției demografice se caracterizează prin îmbătrânirea rapidă a populației și reducerea contingentului populației în vârstă aptă de muncă, având implicații multiple în plan politic, economic și cultural.

Rolul principal în declanșarea și definitivarea procesului de îmbătrânire demografică îi revine scăderii natalității și, într-o măsură mai mică, la etapa mai târzie, scăderii mortalității. Evident că refluxul migrațional al populației tinere duce la aprofundarea procesului dat.

Cel mai bine procesul de îmbătrânire demografică a populației este reflectat în piramida vârstelor, ce prezintă o imagine grafică a structurii populației pe vârste și sexe la un anumit moment de timp (Fig. 2).

La momentul actual și pentru următoarele decenii structura pe vârste a populației s-a format deja, iar schimbarea semnificativă a acesteia este practic imposibilă. Refluxul migrațional

sporește procesul de îmbătrânire a structurii pe vârste, având un impact considerabil asupra modificării raportului dintre trei grupuri mari de vârstă: copii, adulți și vârstnici. Astfel, există

unele premise obiective de manifestare a tendințelor negative în dinamica sporului natural, care pot fi stopate numai prin schimbări pozitive radicale în regimurile de fertilitate și mortalitate.

Piramida pe vârste și sexe ne permite să prevedem când în condițiile regimului constant de reproducere a populației va avea loc următoarea îngustare a bazei piramidei și îngroșarea vârfului acesteia. Trebuie să constatăm că procesul s-a declanșat: în următorul deceniu, reducerea numărului absolut al nașterilor este inevitabilă, dat fiind faptul că în cea mai activă vârstă de reproducere vor intra generațiile puțin numeroase născute după anii '90, pe când în vârstă de pensionare vor intra generațiile numeroase născute la sfârșitul anilor '50 — începutul anilor '60, ceea ce va determina și majorarea sporului natural negativ.

Care este pragul de îmbătrânire demografică a populației?

Măsurarea îmbătrânirii demografice se face în baza definirii pragului bătrâneții — o noțiune condițională, care, de regulă, se stabilește aproape de vârsta modală de pensionare (cea mai frecventă vârstă), pentru comoditate fiind aleasă vârsta care se împarte la cinci. În prezent, în UE și OCDE pragul bătrâneții este stabilit la 65 de ani, pe când în publicațiile ONU sunt utilizate două variante: 60 și 65 de ani.

Până în prezent, în evaluarea gradului de îmbătrânire demografică se folosește scala propusă de J. Beaujeu-Garnier, conform

căreia îmbătrânirea demografică se constată atunci când ponderea populației în vârstă de 60 de ani și peste depășește pragul de 12%. Cea de a doua variantă cu pragul îmbătrânirii stabilit la 65 de ani consideră nivelul de 4-7% ca pragul îmbătrânirii demografice, 7% și mai mult — populația îmbătrânită.

Remarcăm, ambele variante au fost propuse atunci când populația celor mai dezvoltate state din punct de vedere economic a fost încă relativ tânără. Pragul îmbătrânirii de 7% pentru vârstele de 65 de ani și peste a fost atins în multe țări dezvoltate încă la începutul secolului XX, iar în Franța și Suedia — în secolul al XIX-lea. Noul prag al îmbătrânirii, determinat la valoarea de 14%, este depășit sau va fi depășit de toate țările dezvoltate, de aceea un nou prag, de 21%, se examinează ca fiind noul hotar al îmbătrânirii. În viitorul cel mai apropiat acesta va fi depășit de cele mai îmbătrânite demografic țări europene, iar către anul 2050, conform prognozelor demografice, el va fi depășit în mai mult de 60 de țări ale lumii. Pentru indicatorul „ponderea populației în vârstă de 60 de ani și peste” în calitate de valoare limită este propus pentru perspectivă, până în anul 2050, pragul de 1/3 din populație¹. Japonia, cu cea mai îmbătrânită populație, se apropie de acest prag, iar către anul 2050 proporția populației în vârstă de 60 de ani și peste poate ajunge la valoarea de 44%.

1 Lutz W., Sanderson W. & Scherbov S. Global and regional population ageing: How Certain Are We of its dimensions? Population Ageing, 2008, nr.1, p. 75-97.

AGE WATCH INDEX – REPUBLICA MOLDOVA ÎN PROFIL GLOBAL ȘI EUROPEAN

Olga GAGAUZ, dr.hab., Liliana CUȘNIR,
CCD INCE

Îmbătrânirea populației este un motiv de sărbătoare, oportunitățile apărute în urma creșterii duratei medii a vieții sunt la fel de avantajoase ca și contribuțiile pe care o populație îmbătrânită social și economic, sigură și sănătoasă o poate aduce societății. Cu toate acestea, oportunitățile vin în paralel cu provocările. Îmbătrânirea populației prezintă provocări sociale, economice și culturale pentru persoane fizice, familii, societăți și comunitatea globală. Pentru a maximiza oportunitățile unei populații în proces de îmbătrânire demografică, este necesar să identificăm problemele principale cu care se confruntă persoanele vârstnice și să determinăm direcțiile principale ale politicilor menite să contribuie la asigurarea condițiilor de dezvoltare favorabile pentru toate vârstele, incluziunii sociale, participării în luarea deciziilor etc.

În acest context, organizațiile internaționale acordă tot mai mare atenție procesului de monitorizare a situației persoanelor vârstnice în profil global, se propun noi metode și abordări ce țin de evaluarea impactului politicilor economice și sociale asupra bunăstării acestei categorii de populație.

Global AgeWatch Index, propus și dezvoltat de HelpAge International, prezintă informații comprehensive cu privire la

situația persoanelor vârstnice și permite de a estima progresele obținute în timp, arătând lacunele care au loc în timpul colectării de date naționale și internaționale, precum și în politicile publice. Indexul se calculează în baza a patru domenii, care sunt elemente-cheie în caracteristica situației vârstnicilor: bunăstarea materială, starea de sănătate, potențialul personal și mediul favorabil.

Potrivit Global AgeWatch Index 2014, toate din primele 10 locuri revin țărilor din Europa de Vest, America de Nord și Australia, în afară de Japonia (9). Israel (18) și Estonia (20), care pentru prima dată au intrat în topul 20. Toate aceste țări se caracterizează prin valoarea înaltă a PIB-ului per capita, nivelul ridicat de acoperire a populației cu pensii și al accesului la servicii de sănătate și mediul social favorabil.

Republica Moldova s-a plasat pe locul 74 din cele 96 de țări. Din țările ex-socialiste, cel mai bun rating îl au Estonia (20), Cehia (25) și Georgia (28), urmate de Letonia (35), Armenia (40) și România (41), pe când Belarus (64), Federația Rusă (65), Moldova (74), Serbia (78) și Ucraina (82) ocupă poziții cu mult mai joase (Fig. 1).

Indicatorul integral Global AgeWatch Index demonstrează și poziția țărilor conform componentelor de bază. Astfel, la

componenta bunăstarea materială, care se calculează în baza indicatorilor, rata de acoperire a persoanelor vârstnice cu asigurare socială, nivelul de sărăcie în rândul vârstnicilor, bunăstarea relativă și valoarea PIB-ului per capita Moldova a acumu-

lat 51.6 puncte din cele 100 posibile, ocupând locul 63 din cele 96 de țări. Scorul mic în rating în mare măsură se datorează valorii scăzute a PIB-ului per capita.

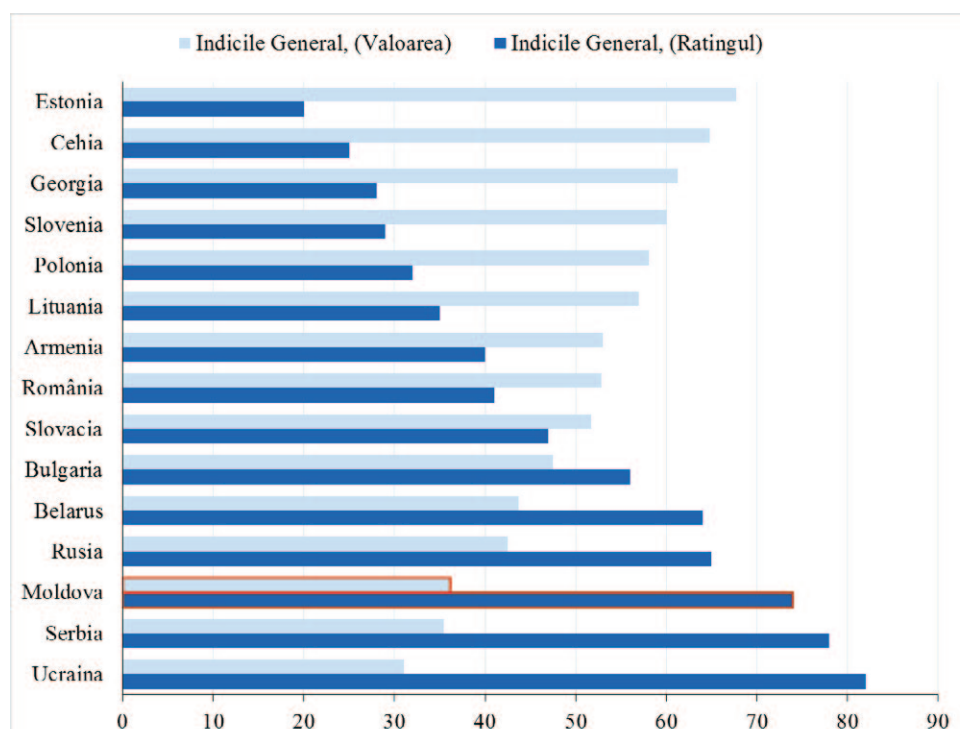

Fig. 1. Ratingul și valoarea Indexului Global AgeWatch în regiunea europeană

Sursa: <http://www.helppage.org/global-agewatch>

Deși în ultimii ani se constată o creștere treptată a cuantumului pensiei, acesta este încă sub media nivelului minim de subzistență (1612.30 lei) și nivelul de existență pentru pensionari (1326.90 lei). Acoperirea cu pensie, conform datelor internaționale, constituie 72% pentru persoanele în vârstă de 65 de ani și peste, pe când în Norvegia, care ocupă locul întâi în

topul țărilor conform indexului AgeWatch Global, aceasta este de 100%.

Printre țările ex-socialiste, în Moldova bunăstarea materială a persoanelor vârstnice este apreciată negativ, ceea ce a plasat țara noastră pe ultimul loc (Fig. 2).

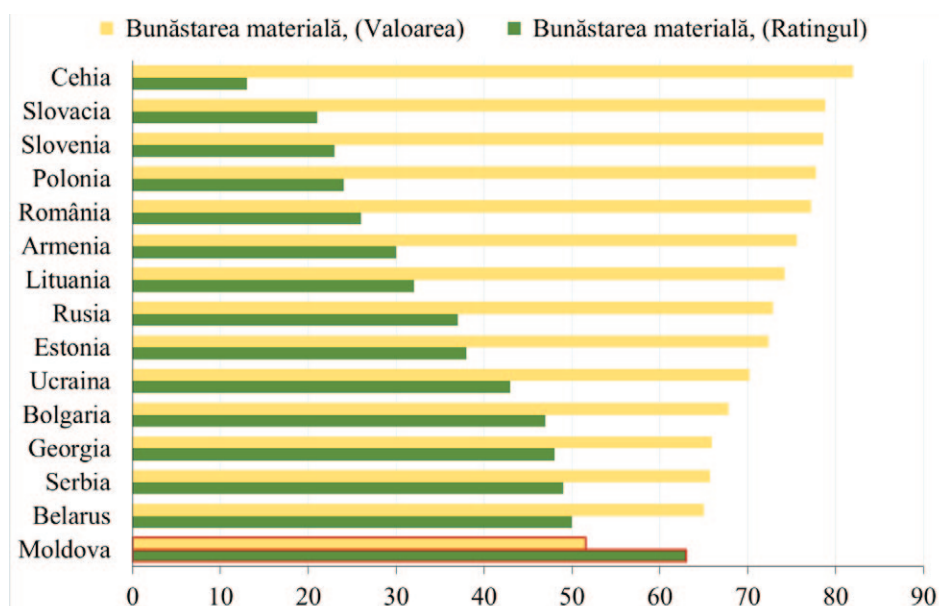

Fig. 2. Ratingul și valoarea indexului la componenta bunăstare materială

Sursa: <http://www.helppage.org/global-agewatch>

Cu toate că Rusia, Ucraina și Belarus sunt alături, ratingul acestora este cu mult mai înalt, la fel și punctajul acumulat (valoarea indexului), ceea ce mărturisește despre nivelul înalt al securității materiale a vârstnicilor în aceste țări. La acest capitol, Rusia ocupă locul 37 (72.9 puncte din 100), Ucraina - 43 (70.2/100), Belarus - 50 (65.0/100), iar România - 26 (77.2/100).

La componenta starea de sănătate calculată în baza a trei indicatori: speranța de viață la vârsta de 60 de ani, speranța de

viață sănătoasă la vârsta de 60 de ani și sănătatea psihologică, Moldova se plasează pe locul 90 (25.8/100) în topul celor 96 de țări. Având în vedere faptul că diferența în punctajul acumulat (valoarea indexului) este mai mică de 10 puncte, statistic este considerată nesemnificativă, din punctul de vedere al sănătății, Moldova este alături de Rusia 86 (27.1/100), Ucraina 85 (27.3/100) și Belarus 84 (28.6) (Fig. 3).

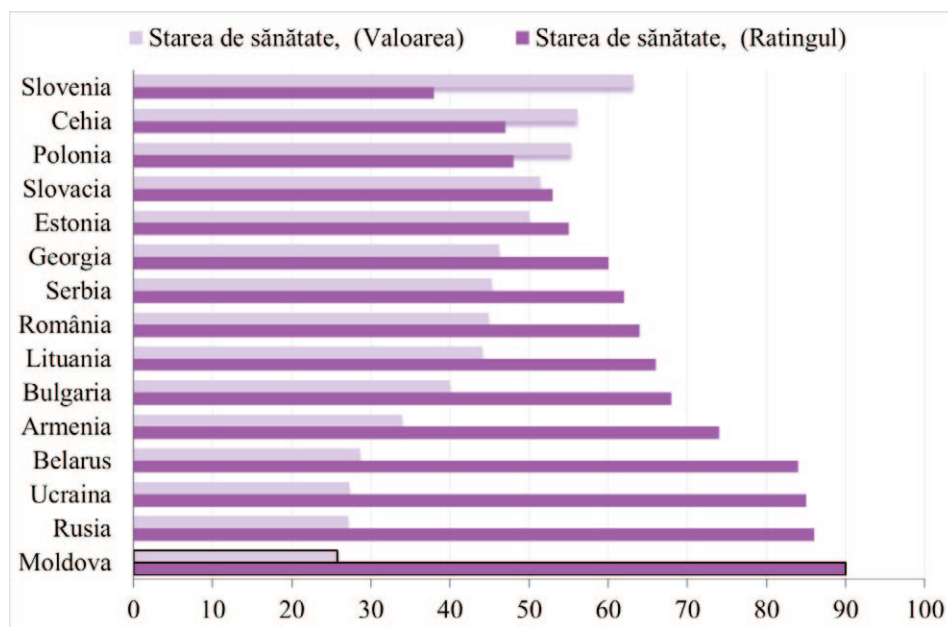

Fig. 3. Ratingul și valoarea indexului la componenta sănătate

Sursa: <http://www.helppage.org/global-agewatch>

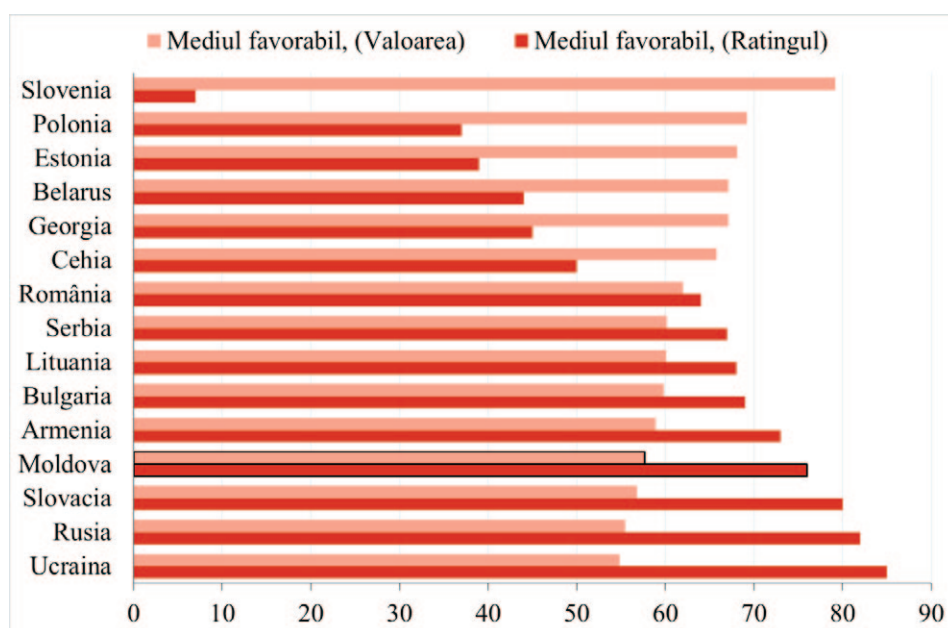

Fig. 4. Ratingul și valoarea indexului la componenta mediul permisiv

Sursa: <http://www.helppage.org/global-agewatch>

La componenta mediul favorabil (Fig. 4), care a luat în calcul condițiile ce țin de relațiile sociale, securitatea fizică, libertatea civilă și accesul la transportul public, Moldova

ocupă locul 76 (57.7/100), alături de Slovacia, Rusia, Ucraina, Armenia, Bulgaria și Lituania. Cu toate că România s-a plasat pe locul 64 (62.0/100), diferența în punctajul acu-

mulat statistic nu este semnificativă, respectiv, condițiile pentru persoanele vârstnice la componenta mediul favorabil sunt asemănătoare.

Cea mai bună poziție Moldova o are la componența potențialul personal al vârstnicilor (Fig. 5), calculat în

baza indicatorilor cu privire la rata de ocupare și nivelul de educație – locul 50 (31.6/100), având caracteristici similare ca Bulgaria – locul 45 (33.5/100) și România – locul 46 (33.5/100).

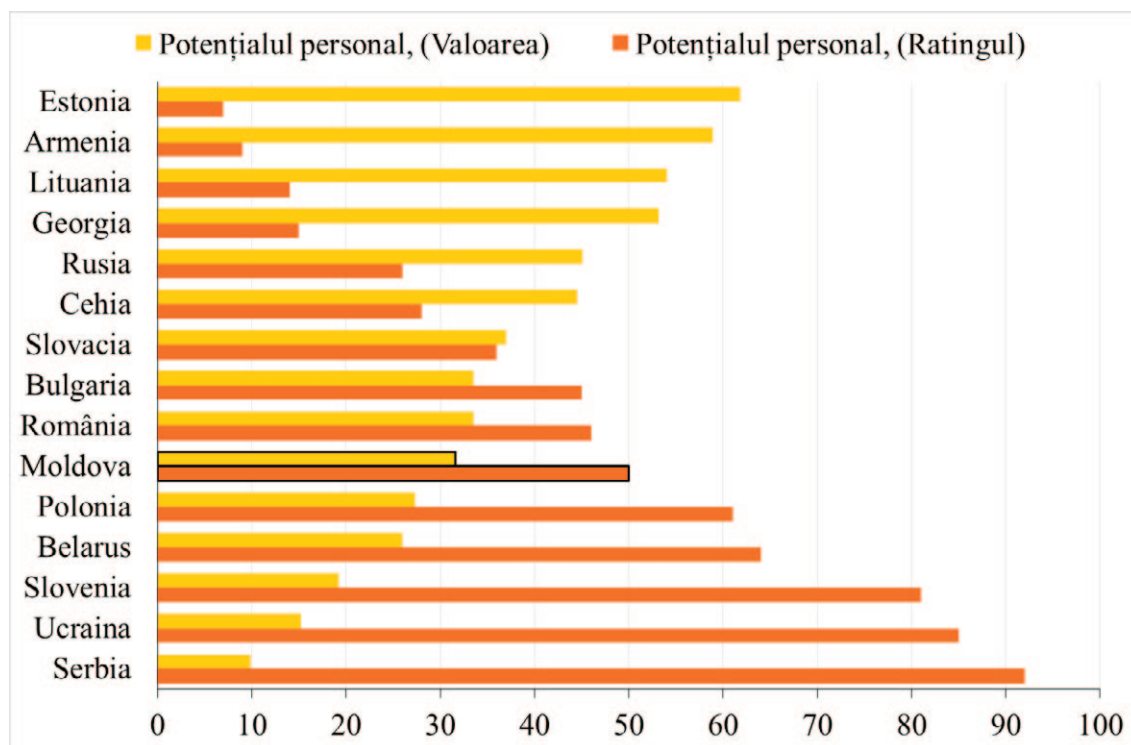

Fig. 5. Ratingul și valoarea potențialului personal

Sursa: <http://www.helpage.org/global-agewatch>

Indexul Global AgeWatch oferă informații relevante cu privire la situația persoanelor vârstnice în Moldova în comparație cu alte țări și demonstrează domeniile principale ce necesită intervenții din partea statului. Dat fiind faptul că pentru calcularea acestui indicator sunt utilizate cele mai recente date din bazele statistice internaționale pentru asigurarea comparabilității, rezultatele ar putea să nu reflecte situația curentă. Astfel, la componența bunăstarea materială acoperirea cu pensie a populației în vârstă de 65 de ani și peste este estimată de 72%, ceea ce nu

corespunde realității. Presupunem că acest fapt este determinat de supraestimarea efectivului populației de statistica națională.

Din aceste considerente, perfecționarea sistemului statistic național, inclusiv ameliorarea calității datelor, includerea operativă a datelor în statistici internaționale va contribui la perfecționarea metodologiei de calculare a Indexului Global AgeWatch și la reflectarea mai exactă a situației cu privire la bunăstarea persoanelor vârstnice. ♦

Unele informații cu privire la situația femeilor în Republica Moldova¹

- Circa 36% din exploatațiile agricole sunt conduse de femei și 64% de bărbați, iar 44% din numărul total de lucrători în sectorul agricol sunt femei.
- Femeile câștigă în medie cu 12,9% mai puțin față de bărbați (87,1% din salariul mediu al bărbaților), nivelul de remunerare al femeilor fiind mai mic decât al bărbaților în majoritatea activităților economice.
- Femeile ocupate au un nivel de pregătire mai

înalt ca al bărbaților: 27,8% din ele au studii superioare și 20,3% medii de specialitate, în timp ce printre bărbați acești indicatori constituie, respectiv, 22,1% și 12,1%. La fel, femeile, în comparație cu bărbații, dețin ponderi net superioare în total persoane ocupate cu studii superioare (55,5% femei față de 45,5% bărbați) și celor cu studii medii de specialitate (62,4% femei și 37,6% bărbați).

- Mărimea medie a pensiei pentru limita de vârstă pentru bărbați constituie 1115,7 lei, comparativ cu 934,3 lei în cazul femeilor.

PERSOANELE VÂRSTNICE PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ

Svetlana ZAHAROV,
CCD INCE

În condițiile îmbătrânirii demografice a populației, asociată cu reducerea efectivului forței de muncă în perspectivă, un obiectiv principal al politicilor în domeniul populației și dezvoltării îl prezintă creșterea ratei de ocupare a persoanelor vârstnice, asigurarea posibilității de a rămâne active cât pot și cât doresc.

Analiza situației pe piața forței de muncă demonstrează reducerea ratei de ocupare a populației în vârstă de 55-64 de ani (Fig. 1) de la 50,5 % până la 39,5 %, în timp ce în țările UE această cifră a crescut până la 50,1% în anul 2013.

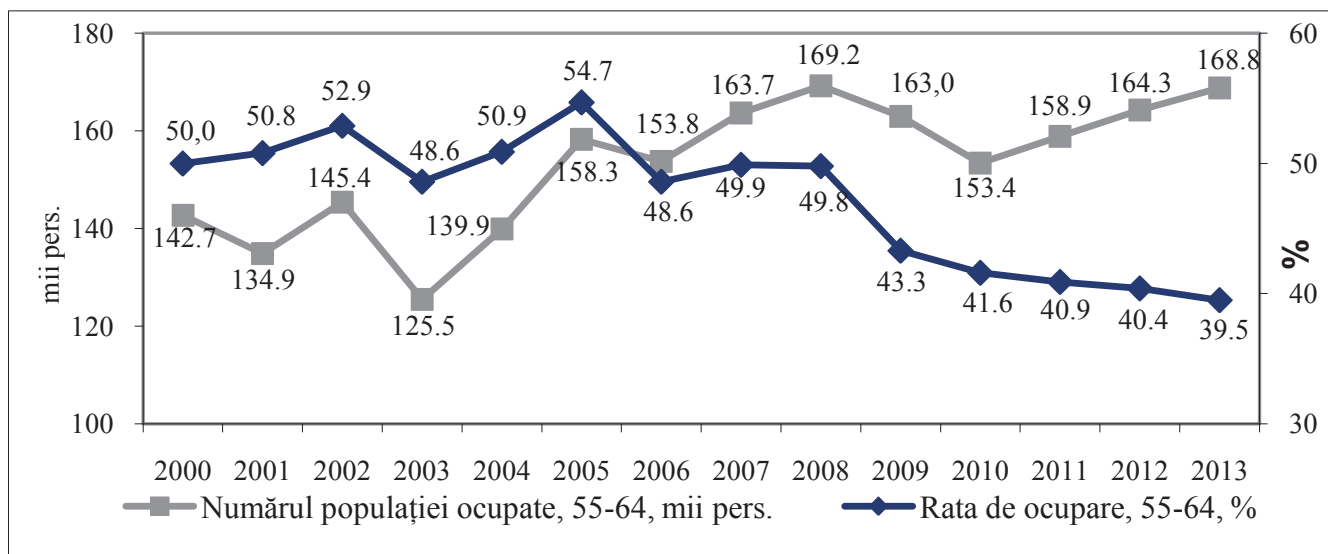

Fig. 1. Evoluția numărului populației ocupate și a ratei de ocupare a populației în vârstă de 55-64 de ani

O problemă stringentă o constituie rata scăzută de ocupare în rândul femeilor, ceea ce, împreună cu mărimea mai mică a pensiei pentru limita de vârstă și salariu, nu contribuie la reducerea inegalității de gen, constituind și o barieră în majorarea vârstei de pensionare pentru femei.

Un factor important este gradul de educație al persoanei,

ce determină nivelul de participare a vârstnicilor pe piața muncii. Astfel, ponderea populației ocupate cu studii gimnaziale și primare în anii 2000-2013 a scăzut de la 51% până la 15%, pe când ponderea populației ocupate cu studii superioare a crescut de la 11% la 21%, cu studii medii de specialitate - de la 9 % până la 20 %.

ABUZUL ȘI VIOLENȚA ÎN FAMILIE ASUPRA VÂRSTNICILOR

În zilele noastre întâlnim adeseori cazuri de abuz și violență asupra vârstnicilor. Bărbaților și femeilor în vârstă nu li se asigură o securitate socială adecvată (mărimea pensiei, beneficii sociale) și ca rezultat ei suferă de pe urma instabilității economice, fiind expuși la un grad înalt de sărăcie și la o sănătate precară, care-i face mai slabi din punct de vedere fizic. Mai multe persoane în etate mărturisesc că din cauza vârstei înaintate ei sunt tratați diferit — la locul de muncă, în public, în comunitatea în care locuiesc și în familie.

Persoanele în etate sunt impuse, contrar voinței lor, să modifice testamentul, să înstrăineze bunurile ce le au în

proprietate (casa, apartamentul); ele sunt îmbrâncite, lovite sau chiar asasinat, de multe ori pot cădea pradă insultărilor, amenințărilor, se întâmplă să fie chiar abuzate sexual. În familie, femeile sunt mai des supuse violenței și unui risc sporit asupra tuturor formelor de abuz din partea altor membri. Potrivit datelor înregistrate la Linia Fierbinte a Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”, 25% din apelurile naționale ce se refereau la cazuri de violență bazate pe gen erau de la femei cu vârsta de peste 50 ani.

Termenii „abuz” și „violență” în familie sunt foarte

Tatiana SOROCAN,
Director HelpAge International

apropiați ca sens, însă în timp ce „abuzul” are un caracter mai mult moral, psihologic, de intimidare, „violența” este mai periculoasă, cauzând prejudicii directe persoanei, care poate duce chiar și la omor.

Abuzul asupra vârstnicilor reprezintă un act sau acțiuni repetate, sau lipsa unor anumite acțiuni parvenite în orice raport bazat pe încredere, care cauzează prejudicii sau prezintă pericol pentru un vârstnic (Declarația de la Toronto a Prevenirii Globale a Abuzului asupra Vârstnicilor, 2002). Abuzul asupra vârstnicilor este o încălcare a drepturilor omului și o încălcare prevăzută în art. 25 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Atunci când discriminarea și intimidarea persoanei este manifestată în interiorul familiei apare fenomenul de violență în familie. Violența în familie este definită ca orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare a altor persoane, manifestată fizic sau verbal, prin abuz fizic, sexual, psihologic, spiritual sau economic ori prin cauzare de prejudiciu material sau moral, comisă de un membru de familie contra altor membri de familie, inclusiv contra copiilor, precum și contra proprietății comune sau personale, neglijență intenționată sau neintenționată (atitudine de nepăsare, ignoranță, lipsă de atenție și grijă).

Activități educațional-informaționale: model de participare comunitară

Vârstnici abuzați în tăcere. Există oare persoane în vârstă care sunt supuse violenței în familie sau supuse abuzului în instituțiile de stat? La această întrebare echipa proiectului „Tăcerea nu e o soluție: abuzul asupra vârstnicilor în Republica Moldova” și-a propus să răspundă pe parcursul a doi ani de implementare. În 8 localități ale proiectului activează grupe de voluntari vârstnici pe lângă un ONG local și rolul lor principal este să informeze și să adreseze organelor competente cazurile de violență asupra vârstnicilor pe care le identifică.

Recent, în or. Comrat, voluntara Valentina Micotina a întâlnit-o pe stradă pe dna Maria, o femeie de 53 de ani, care avea urme de lovituri pe față. Dna Valentina nu a ezitat nici o clipă și a intrat în discuție cu femeia, care i-a povestit toată întâmplarea. Soțul o bate și face scandal de fiecare dată când face abuz de alcool. Scenele de violență se petrec sub privirile copiilor și nepoților lor. Fiind fără

serviciu și altă ocupație, soțul dnei Maria nu se gândește la grijile casnice, ci găsește timp de petreceri.

Ca s-o ajute pe femeie, voluntara a sfătuit-o să se adreseze la Direcția de Asistență Socială, și când are vreo problemă, să apeleze la voluntarii organizației „Vdohnovenye”. Pentru soțul dânei, dna Valentina i-a propus un loc de muncă, ca să aibă o ocupație, și în scurt timp bărbatul s-a angajat grădinar la Universitatea din oraș. Pe parcursul proiectului, voluntara va urmări cum decurge soluționarea problemei acestei familii.

În localitățile din cadrul proiectului voluntarii au identificat cazuri de abuz asupra vârstnicilor. Deși voluntarii cunosc cazurile de violență asupra vârstnicilor, ei recunosc că victimele vorbesc foarte rar despre problema lor. Un astfel de caz este cel al dnei Efimia, o femeie de 68 de ani, care locuiește în or. Bălți împreună cu fiul său Oleg de 41 de ani. Problemele dintre cei doi au început demult. Oleg nu are un loc de muncă și nici nu vrea să muncească. Toate grijile lui se reduceau la procurarea alcoolului și a substanțelor narcotice. Cere bani tot mai des și mai insistent de la mama sa și dacă aceasta nu-i dădea, recurgea la bătaie și insultări. Ba mai mult, a început să vândă lucrurile din casa mamei sale.

Deoarece dna Efimia s-a adresat anterior la poliție și a fost în zadar, nu mai dorea să apeleze din nou. Fiul ei a primit o amendă, pe care tot ea a achitat-o, iar el a devenit și mai agresiv.

În cadrul proiectului, voluntara Maria Stupalova, știind despre situația femeii, a încercat s-o ajute și s-o implice în diverse activități. Voluntara a chemat ea singură polițistul de sector, care a discutat cu Oleg despre consecințele comportamentului său. Bărbatul riscă privațiune de libertate și polițistul i-a făcut o preîntâmpinare, cu promisiuni de a-l vizita regulat. „Noi, voluntarii, o ajutăm cu ce putem. Eu, personal, merg s-o vizitez când am timp liber, sau când mă sună dânsa. Mai des o ajut să cumpere de mâncare și medicamente. În cadrul proiectului am organizat o casă caldă la dumneaei acasă, ca să mai uite de griji și probleme”, ne spune voluntara Maria. „Din cauză că un vârstnic nu se poate apăra singur, deseori îi este frică să se adreseze după ajutor. Cei care sunt susținuți de voluntari și sunt informați cât de cât prind la curaj și apelează la poliție, la asistenții sociali”.

CURIOZITĂȚI:

- În 2010-2014 speranța de viață este de 78 ani în țările dezvoltate și de 68 ani în cele în curs de dezvoltare. În 2045-2050 speranța de viață va fi de 83 ani pentru țările dezvoltate și 74 de ani pentru cele în curs de dezvoltare.
- 53% din americani cu vârsta de 60 și peste utilizează internetul.
- 47% din bărbații în etate și 24% din numărul feme-

ilor în etate participă activ pe piața muncii. În țările în curs de dezvoltare până la 90% din persoanele în etate lucrează.

- În Australia, femeile cu vârsta între 65 și 74 contribuie cu 16 miliarde dolari pe an, fiind implicate în asistență socială și voluntariat.
- În 2012, Saburo Shochi din Japonia, profesor emerit la Universitatea Fukuoka, a devenit cea mai în vârstă persoană care a făcut un tur în jurul lumii utilizând doar transportul public.

PERSPECTIVE DE REORIENTARE A POLITICILOR DE PRESTARE A SERVICIILOR SOCIALE ÎN CONTEXTUL ÎMBĂTRÂNIRII

Ana TOMCEAC,
CCD INCE

În Republica Moldova, sistemul de servicii sociale se află în schimbare - de la un sistem de plasament al persoanelor cu nevoi în instituții rezidențiale la un sistem bazat pe oferirea serviciilor sociale la nivel de comunitate. Serviciile sociale pentru persoanele în etate, dezvoltate la nivelul I și nivelul II al administrației publice locale, sunt acordate prin: centrele de zi, de plasament, mixte, de reabilitare sociomedicală și azilurile;

serviciul de îngrijire la domiciliu; cantinele de ajutor social; serviciul de protezare și ortopedie; serviciul asistență socială comunitară. În condițiile de îmbătrânire demografică, sistemul de prestare a serviciilor se confruntă cu noi provocări vizavi de finanțarea acestora. De exemplu, impactul îmbătrânirii populației UE asupra bugetului, în temeiul legislației actuale, va determina până în 2060 o creștere a cheltuielilor cu o medie de cinci până la șase la sută din PIB și aceste estimări ar trebui să fie preluate ca un minim¹, deoarece asigurarea dreptului vârstnicilor la servicii sociale adecvate și de îngrijire pe termen lung provoacă creșterea cheltuielilor publice preconizate pentru prestarea serviciilor, costurile cărora depășesc de multe ori resursele financiare disponibile.

Cercetările științifice recente în domeniu atestă că și în Republica Moldova îmbătrânirea populației influențează cheltuielile de prestare a serviciilor sociale. Astfel, cheltuielile publice totale pentru asistența socială, inclusiv pentru servicii sociale în PIB, înregistrează o diminuare constantă - de la 15% în 2009 la 12,3% estimat pentru 2014. Ca urmare a evoluțiilor demografice, vor domina două tendințe: creșterea cererii pentru serviciile de *îngrijire medicală* și de *îngrijire de lungă durată*. Ponderea bătrânilor singuratici în vârstă de 75 ani și peste, care constituie, în prezent, circa 34% din totalul persoanelor de vârstă respectivă², se estimează să crească constant până în anul 2050. Totodată, îngrijirea vârstnicilor, care este astăzi asigurată în mod informal, în

mare parte, de către familie, ca urmare a modificărilor ce se evidențiază în structura familiei și a creșterii mobilității geografice a populației s-ar putea reduce, ceea ce de asemenea va intensifica presiunea asupra finanțelor publice, odată cu creșterea cererii de servicii formale de asistență sociomedicală.

Sistemul național de servicii sociale se confruntă cu următoarele provocări: pe de o parte, serviciile tind să fie

de o varietate mai mare în ce privește modul de acordare și tipul acestora, majorându-se și costul lor, iar pe de altă parte, crește numărul beneficiarilor cu nevoi speciale. Astfel, stabilirea unui echilibru între accesul persoanelor vârstnice, calitatea și viabilitatea financiară a sistemului de servicii sociale, inclusiv la nivel local, este o provocare majoră de gestionare pentru mai multe domenii a protecției sociale: în special, pensii, asistența socială și asistența medicală.

Evaluarea necesităților financiare necesare pentru asigurarea serviciilor sociale prestate persoanelor în etate în condițiile îmbătrânirii populației atestă că creșterea numărului populației în etate va accelera majorarea dublă a cheltuielilor din Bugetul APL, preconizate pentru prestarea serviciilor sociale pentru această categorie de populație.

Astfel de acțiuni precum: aplicarea unor modalități de finanțare avansate pentru a asigura adecvat îngrijirea socială; abordarea alternativă la partajarea riscurilor prin dezvoltarea unui sistem de asigurări pentru îngrijire ca o nouă ramură a sistemului de protecție socială; susținerea îngrijirii de către actorii informali, având un avantaj de cost-eficiență față de cele profesionale formale; utilizarea taxelor pe moștenire ca sursă de finanțare a costului de îngrijire pe termen lung a vârstnicului cu nevoi (moștenitorii sunt obligați să achite o sumă semnificativă pentru serviciile de îngrijire a tutelaților).

Măsurile menționate pot contribui la implementarea politicilor strategice în domeniul serviciilor sociale, având la bază realizarea celor trei obiective generale: accesul, calitatea și durabilitatea serviciilor prestate vârstnicilor. ♦

1 Raportul privind îmbătrânirea populației (2009), www.europa.eu.int

2 Conform datelor din Registrul de stat al populației.

VIOLENȚA ÎN FAMILIE POATE FI PREVENITĂ CU EFORTUL ÎNTREGII SOCIETĂȚI

Valentina BODRUG-LUNGU,

Doctor habilitat în pedagogie și psihologie, USM

Violența împotriva femeilor și fetelor este una dintre cele mai răspândite încălcări ale drepturilor omului. Potrivit unui studiu global al OMS (2013), 35 la sută dintre femei din întreaga lume au fost supuse violenței fizice și / sau sexuale. Conform studiilor naționale, inclusiv din Republica Moldova, până la 70 la sută dintre femei au experimentat violența pe parcursul vieții din partea partenerului.

Începînd cu anul 1991, pe plan mondial se desfășoară Campaniia „16 Zile de acțiuni împotriva violenței în bază de gen”, care cuprinde perioada 25 noiembrie — 10 decembrie, luînd start cu Ziua Internațională pentru Eliminarea Violenței Împotriva Femeilor și finalizînd cu Ziua Internațională a Drepturilor Omului, astfel fiind stabilită o conexiune simbolică între eliminarea violenței împotriva femeilor și drepturile omului. Motto-ul Campaniei pe parcursul ultimilor ani este **DE LA PACE ÎN CASĂ SPRE PACE ÎN LUME**. Până în prezent campania a întrunit eforturile a peste 4100 de organizații din 172 de țări.

Republica Moldova a aderat la campanie din 2003, prin efortul conjugat al organizațiilor de femei. Pe parcursul anilor, activitățile campaniei sînt organizate în cooperare cu structurile de stat, administrația publică locală, societatea civilă și mediul academic. În acest context, menționăm implicarea activă a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Sănătății, Ministerului Educației, Ministerului Tineretului și Sportului, Misiunii OSCE în Moldova, UNFPA, Misiunii OIM în Moldova, PNUD Moldova, UNWomen, USAID, Fondului Provocările Mileniului Moldova, Fundației Soros, Gender Centru, Winrock, HelpAge, La Strada, Centrului de Drept Căușeni, Centrului „SOTIS” (Bălți), AO „Onoarea și Dreptul Femeii Contemporane” (Bălți), Centrului Internațional de Promovare a Femeilor în Business, Refugiul „Casa Mărioarei”, „Pro-Business Nord” (Bălți), CIDDC, CNPAC,

Centrul „Ariadna” (Drochia), Centrul ProFamilia (Căușeni), AO „Inițiativa” (Strășeni), Centrul psihosocial Vulcănești, precum și alte organizații și autorități ale administrației publice locale.

Printre obiectivele strategice ale campaniei în Moldova menționăm: informarea publicului cu privire la violența în bază de gen în vederea eliminării tuturor formelor de violență împotriva femeilor; sensibilizarea opiniei publice cu privire la cadrul legal-normativ existent în prevenirea și combaterea violenței în familie și violenței împotriva femeilor, precum și protecția victimelor (Legea nr.45-XVI și Legea No.167); mobilizarea tuturor partenerilor sociali întru prevenirea și combaterea violenței în bază de gen și a violenței în familie, precum și o mai bună protecție a victimelor și a persoanelor vulnerabile. Totodată, prin diverse acțiuni se încercă schimbarea atitudinii de indiferență față de fenomen, a comportamentului violent în familie și în societate, promovarea culturii relațiilor non-violente.

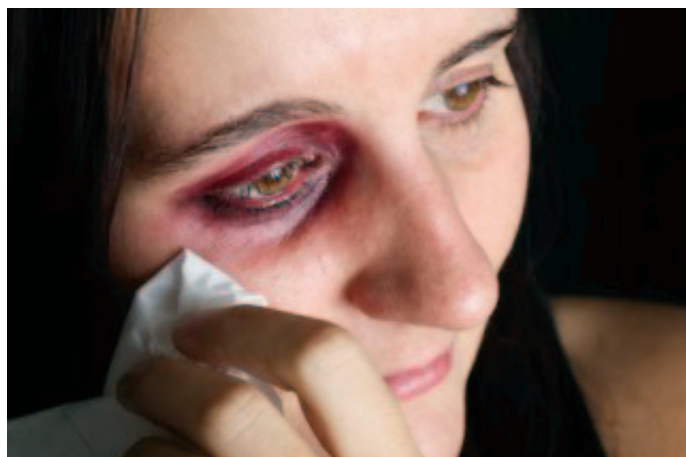
Tradițional, în cadrul Campaniei sunt marcate următoarele evenimente, care într-o formă sau alta și-au găsit reflectare în activitățile organizațiilor din Moldova:

- 25 noiembrie — Ziua internațională de combatere a violenței față de femei;
- 1 decembrie — Ziua internațională de combatere HIV/ SIDA;
- 3 decembrie — Ziua internațională a persoanelor cu dizabilități;
- 6 decembrie — Ziua de comemorare a victimelor „Masacrului de la Monreal”;
- 10 decembrie — Ziua internațională a drepturilor omului.

În cadrul Campaniei la nivel național și local este desfășurat un program complex de activități care include: evenimente sportive, concursuri și expoziții de fotografii și desene, mese rotunde, dezbateri publice, conferințe, programe TV și Radio cu caracter de sensibilizare, instruire și informare în domeniul drepturilor omului, violenței în bază de gen și violenței în familie.

Analizînd rezultatele acțiunilor Campaniei „16 zile”, menționăm următoarele progrese:

- Creșterea sensibilizării unor categorii a populației - spre înțelegerea VF ca încălcare a drepturilor omului / Estimativ — acoperirea populației este în jur de 1 mln de persoane (datorită reflectării acțiunilor în mass-media).
- Fortificarea capacităților specialiștilor la nivel de raion / comunitate — prestatori de servicii în soluționarea cazurilor VF (dialog intersectorial, prin identificarea pro-

blemelor și soluțiilor).

- Dezvoltarea programelor de instruire în consiliere pentru probleme de familie.
- Stabilirea platformei pentru discutarea și diseminarea soluțiilor și strategiilor de prevenire și combatere a violenței în familie, de implicare activă a bărbaților în acest proces.
- Implicarea activă / susținerea activităților din partea organelor APL din mai multe raioane.
- Alocarea / valorificarea și unor resurse locale.
- Condiționarea autorităților centrale și locale să implementeze în practică cadrul legal-normativ de prevenire și combatere a violenței în familie, în special prin aplicarea mai efectivă a ordonanței de protecție.
- Identificarea și asistența cazurilor de violență în familie (în cadrul diferitor activități).
- Identificarea practicilor pozitive, problemelor și propu-

nerilor de eficientizare a activității organelor abilitate în domeniu.

Printre cele indicate ținem să evidențiem în special „trezirea societății”, scoaterea problemei violenței în familie din sfera privată. La fel, menționăm schimbarea paradigmei în abordarea fenomenului de către specialiști: de la problemă privată a unei familii spre abordare prin prisma drepturilor omului.

Desigur, realizările specificate mai sus nu duc la soluționarea tuturor problemelor. Prevenirea și combaterea violenței în familie este un proces de durată, care vizează nu numai ajustări legal-normative, ci și transformarea atitudinilor și comportamentelor bărbaților și femeilor, a specialiștilor abilitați. Astfel, numai cu efortul comun al tuturor actorilor interesați, al întregii societăți, putem contribui la formarea unei culturi a relațiilor non-violente, unde fiecare femeie, copil și bărbat să se simtă în siguranță. ♦

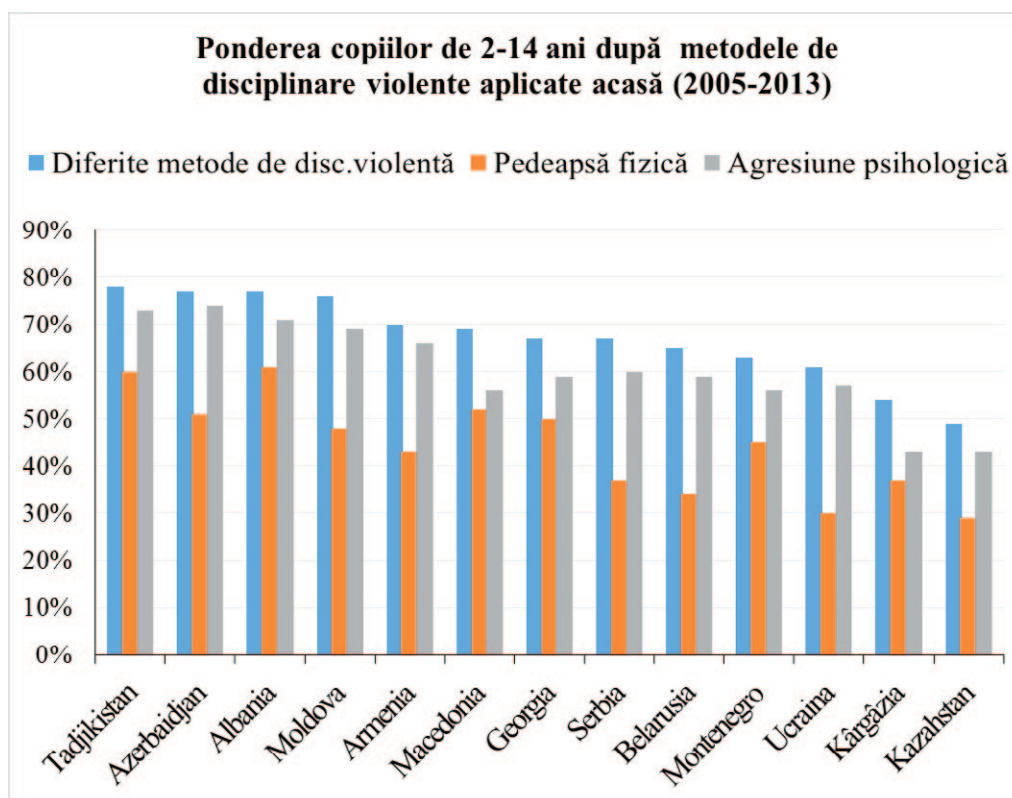
COSTURILE SOCIALE ȘI ECONOMICE ALE VIOLENȚEI ASUPRA COPIILOR

Cristina AVRAM, Ecaterina GRIGORAȘ,
CCD INCE

Violența poate afecta comportamentul, starea emoțională și psihologică a copilului. Influența depinde de natura, amploarea și nivelul expunerii violenței și se manifestă în felul următor:¹

1) **impact asupra performanței educaționale și a reușitei.** Copiii care sunt victime ale violenței au o șansă mai ridicată

de a lăsa liceul și colegiul. Abuzul asupra copiilor poate duce la note scăzute, rezultate scăzute la teste IQ și nivel scăzut de autosuficiență educațională. Copiii abuzați, cel mai des au nevoie de educație specială, fiind expuși de două ori mai mult. Copiii abuzați mai des au probleme de comportare la școală, absentează sau sunt suspendați de la lecții.

¹ Hidden in plain sight. A statistical analysis of violence against children, UNICEF, 2014.

2) **impact economic asupra persoanelor.** Abuzul copiilor poate influența situația lor economică viitoare. Conform unui studiu realizat de Currie și Widom (2010), au fost analizate persoane care au fost abuzate în copilărie și s-a descoperit că dintre cele care au fost abuzate doar 14% au șansa de a se angaja, mai puține sunt cele care vor putea obține anumite bunuri (casă, mașină etc.). Abuzul din copilărie poate reduce câștigul persoanei cu circa 5000\$ pe an.

3) **impact economic asupra societății.** Violența asupra copiilor poate duce la daune pentru întreaga societate, incluzând costuri directe și indirecte din cauza cheltuielilor sociale ridicate și a pierderii productivității economice. În 2012, Prevenirea Abuzului față de Copii din America a realizat o analiză economică ce a demonstrat că abuzul copiilor și neglijarea acestora duc la pierderi de 80 de miliarde dolari anual în SUA. Costurile cele mai ridicate sunt în următoarele domenii: educație specială, îngrijire medicală, asistența socială a copiilor. În alt studiu, realizat de Fang, s-au estimat pierderile anuale în Asia de Est și Pacific, acestea depășesc 160 de miliarde dolari (2004), pierderile economice sunt legate de moarte, îmbolnăvire și comportament cu risc pentru sănătate, toate fiind cauzate de violența în familie.

10 informații despre violența asupra copiilor

1. În 2012, 95.000 de copii și adolescenți sub 20 de ani au fost victime ale omorurilor, fiecare al cincilea omor a fost săvârșit asupra unui copil sau adolescent.
2. În jur de 6 copii din 10, cu vârsta cuprinsă între 2 și 14 ani, la nivel global (aproape un miliard), sunt victime ale pedepsirii fizice de către cei ce îi îngrijesc.
3. Aproximativ 1 din 3 elevi, cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani, la nivel global, raportează implicarea într-una sau mai multe încălcări fizice.
4. 1 din 3 elevi, cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani, la nivel global, suferă din cauza intimidărilor.
5. Circa 1 din 3 adolescenți, cu vârsta cuprinsă între 11 și 15 ani, în Europa și America de Nord, recunoaște că a intimidat alți elevi la școală măcar o dată în ultimele luni.
6. Aproximativ ¼ din fete, cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani, la nivel global (70 milioane), au raportat că au fost victime ale unor forme de violență până la vârsta de 15 ani.
7. În jur de 120 milioane de fete, cu vârsta sub 20 de ani (în jur de 1 din 10), au fost supuse să întrețină relații sexuale forțate sau alte relații sexuale într-un anumit moment din viață.
8. 1 din 3 adolescente, cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani, la nivel global (84 milioane), au fost supuse violenței emoționale, fizice sau sexuale, comise de către soți sau partenerii lor într-un moment din viață.
9. Circa 3 adulți din 10, la nivel global, consideră că pedeapsa fizică este necesară pentru creșterea și educarea copiilor.
10. Aproximativ jumătate din fetele cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani, la nivel global (în jur de 126 milioane), justifică că comportamentul violent al soțului.

- Conform studiului de Indicatori Multipli în cuiburi 2014, 76% din copiii cu vârsta de 2-14 ani au fost supuși disciplinării violente, ceea ce include pedeapsa fizică și agresiunea psihologică. Comparând modul de disciplinare a fetelor și a băieților, se observă că un procent mai înalt de băieți sunt supuși disciplinării violente⁵.
- Pe parcursul anului 2013, conform datelor MAI, în Republica Moldova, în sfera relațiilor familiale au fost comise 22 omoruri, 5 determinări la sinucidere, 93 vătămări corporale grave, dintre care: în 36 cazuri a survenit decesul victimei, 118 vătămări corporale medii, 193 acte de violență comise împotriva mai multor membri de familie și 938 vătămări intenționate ușoare ale integrității corporale. Ca măsură preventivă, în vederea asigurării protecției victimelor violenței în familie, 448 ordonanțe de protecție au fost emise de către instanțele judecătorești și supravegheate de către organul de poliție. În ultimii cinci ani de activitate a serviciului telefonic național Telefonul de Încredere 0 8008 8008 pe problemele violenței în familie au fost înregistrate cca 6000 apeluri care vizau cca 3000 cazuri de violență în familie⁶.

2 Raport summar. Studiului de Indicatori Multipli în cuiburi, aprilie 2014, http://www.unicef.org/moldova/ro/Unicef_booklet_ROM.pdf

3 Profilul sociodemografic al Republicii Moldova la 20 de ani după adoptarea programului de Acțiune de la Cairo, Chișinău, 2014, p.55.

În perioada 1 octombrie — 30 noiembrie a avut loc Campania „25 de ani cu dreptul. Cu dreptul copilului”, organizată de UNICEF Moldova cu ocazia celor 25 de ani de la adoptarea Convenției cu privire la Drepturile Copilului. Scopul evenimentului a fost evidențierea principalelor progrese din viața copiilor din ultimele două decenii, dar și de a atrage atenția asupra problemelor cu care se confruntă aceștia, fiind organizate evenimente publice cu implicarea copiilor și liderilor de opinie, difuzarea unor spoturi video, dezbateri publice. Cu această ocazie, UNICEF a publicat o broșură cu genericul: „Este Pământul un loc mai bun pentru copii?”.

În prezent, 194 țări au ratificat, acceptat sau au aderat la Convenția cu privire la Drepturile Copilului (cu câteva rezervări și interpretări), incluzând toate statele ONU, cu excepția Somaliei, Sudanului de Sud și SUA. Somalia și SUA au semnat, dar nu au ratificat. Campania se aliniază evenimentelor globale organizate de UNICEF pe parcursul anului 2014, declarat Anul Inovațiilor pentru Copii.

17 noiembrie — ZIUA NAȚIONALĂ A TINERETULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

TINERII - PARTENERI DE DEZVOLTARE

Anna SUSARENCO,

Reprezentatul Republicii Moldova în Grupul de Tineri în cadrul Inițiativei Globale ONU, Educație Întâi

Astăzi, avem cea mai mare generație de tineri din istorie - 27 % din populația lumii, și tot astăzi tinerii au atât de multe oportunități. Ei sunt parte a delegațiilor Organizației Națiunilor Unite, sunt prezenți la conferințe de presă alături de miniștri, sunt consultați în elaborarea strategiilor naționale pe tineret etc., dar cât de mult beneficiază ei de aceste oportunități, care sunt sporadice și pe termen scurt. Numărul inițiativelor și acțiunilor de promovare a tinerilor a crescut, însă cât de mult s-a investit în crearea unor mecanisme sistemice de implicare a tinerilor.

Am început „cariera” mea de voluntar în 2002, fiind unul din membrii Parlamentului Copiilor, mai târziu un adolescent activ în prevenirea HIV/SIDA, voluntar în mai multe ONG-uri și membru al rețelei de tineri educatori de la egal la egal, Y-PEER Moldova. Am cunoscut foarte mulți tineri, am mers în aproape toate raioanele din Moldova. În 2012 am devenit membru al Grupului internațional de Tineri în cadrul Inițiativei Globale Educație Întâi și deja mi-am făcut prieteni și peste hotare. Toți sunt tineri ca și mine. Unii au avut parte de educație, alții au primit educație de calitate, pe când unii nu au mers niciodată la școală. Unii vorbesc, dar sunt ignorați, alții vorbesc și sunt auziți, alții chiar sunt ascultați. Unii au avut lângă ei părinți, alții i-au pierdut în războaie, dar foarte mulți au crescut cu banii trimiși de părinții lor care muncesc în afara țării.

Deși cetățenii Republicii Moldova au posibilitatea să-și aleagă locul de trai, munca, studiile nu doar pe teritoriul țării, dar și în afara ei, rata de migrație sporită condiționează necesitatea de politici bine puse la punct în acest sens. Problema în această cauză devine deosebit de acută atunci când vorbim despre copii, adolescenți, tineri, care, neavând părinții acasă, de multe ori nu au o altă persoană resursă care să-i pregătească pentru a lua decizii responsabile.

Astăzi, în Republica Moldova, o treime din tinerii cu vârstă între 10-19 ani trăiesc fără un părinte, iar 10 % dintre ei fără ambii părinți. Mă întreb: Cunoaște oare Guvernul Republicii Moldova aceste statistici?! Unde în lista priorităților Guvernului sunt plasați acești tineri și copii?

Tinerii adesea sunt cei mai vulnerabili din toate punctele de vedere, dar mai ales al sănătății. Campania Să Investim în Sănătatea Tinerilor (11 iulie - 12 august 2014) pune în evidență faptul că rata infectării cu HIV printre tineri cu vârsta între 15-24 ani a crescut de la 10.38 în 2000 la 21.28 în 2012, iar mai mult de 50% dintre tineri cu vârsta cuprinsă între 15-24 ani au avut deja relații sexuale, și numai ju-

mătate din ei au spus că au folosit prezervativul. Există necesitatea creării serviciilor comprehensive pentru tineri. Avem nevoie de discuții cu tinerii în școală, unde ei petrec o mare parte a timpului, avem nevoie de psihologi școlari bine pregătiți care să discute cu ei, dar și de activități educativ- informative și servicii în afara școlii, de asistenți sociali, de centre prietenoase tinerilor, de acces la informație de calitate.

În cadrul consultărilor pentru agenda de dezvoltare de după 2015, un proces în care au participat la nivel global 2, 2 mln de persoane, online, și în jur de 2 mln au fost consultați în persoană, tinerii au fost printre cei mai activi. Mai mult de 60% din participanții la aceste consultări au fost tinerii.

Prioritatea numărul unu în rândul tinerilor este educația. O educație care să dezvolte abilități transferabile și relevante pentru a duce un mod de viață sănătos, pentru a răspunde cerințelor de pe piața muncii și pentru a deveni cetățeni globali, prin accesul la învățământul primar, secundar, liceal, profesional și tehnic și formarea profesională și oportunitățile de învățare pe tot parcursul vieții.

În luna decembrie 2013, la Conferința Ministerială Educație Echitabilă (Turcia), tinerii, inclusiv cei din Moldova, au cerut de la guvernele statelor din regiune: educație inclusivă, educație de calitate, educație pentru sănătate și educație relevantă pentru piața muncii. Mai mult ca atât, tinerii au cerut servicii de sănătate comprehensive, programe de prevenire a maladiilor, medici profesioniști și atmosferă prietenoasă în instituțiile medicale, locuri de muncă decente și o guvernare responsabilă ce activează legal și în care nu-și are locul corupția.

Procesul de consultare privind agenda de dezvoltare de după 2015 este aproape de final, iar în toamna anului 2015 s-ar putea să avem deja un program de dezvoltare globală pentru următorii 15 ani. Eu, ca tânăr, mă întreb: Oare Guvernul Republicii Moldova va recunoaște tinerii ca prioritate pentru următorii 15 ani? Oare vocea tinerilor va fi auzită și luată în considerare? Oare Guvernul Republicii Moldova vede în tineri parteneri actuali și de viitor?

În speranța că împreună lucrăm asupra unui mecanism de implicare sistemică a tinerilor în procesul de dezvoltare, tinerii trebuie să investească în pregătirea lor profesională, să fie activi și să facă vocea lor auzită și în final să ceară de la ei înșiși și de la factorii de decizie locali, raionali, naționali, internaționali să fie responsabili.

CERCETĂRI ȘI ANALIZE SOCIODEMOGRAFICE

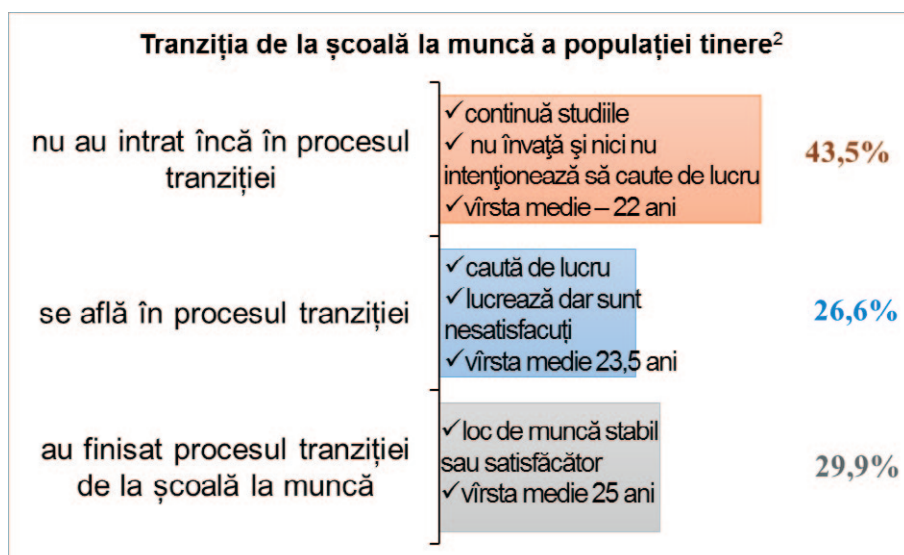
POTENȚIALUL UMAN AL TINERILOR:
INCERTITUDINE ȘI MOBILITATE

Mariana BUCIUCEANU-VRABIE,
dr. în sociologie, conf.cerc., CCD INCE

În abordarea viitorului demografic al țării inevitabil se impune și problema situației tinerilor, dezvoltării lor și orientarea politicilor de tineret ca un vector al investiției în capitalul uman. În termeni statistici, în ultimii cinci ani (2008-2013), ponderea persoanelor cu vârsta între 15-29 ani¹ a diminuat cu circa 2%, cu toate acestea, tinerii continuă să reprezinte cea mai mare categorie de vârstă, constituind 25,7% din populația țării. Pe lângă componenta

demografică, scăderea ponderii tinerilor în totalul populației nu se rezumă doar la o problemă de cantitate, ci și de calitate a potențialului uman, or, constituind a patra parte din populația țării, tinerii sunt componenta strategică a dezvoltării durabile, precum și oferta pentru forța de muncă, crearea familiilor și a continuității umane.

O problemă eternă pentru tinerii din toate țările este tranziția de la copilărie la preluarea treptată de roluri sociale și cristalizarea unui statut în ierarhia socială. Aceasta poate fi mai mult sau mai puțin complicată în funcție de oportunitățile de afirmare personală și profesională, de integrare în sferele vieții sociale, de dezvoltare continuă, de calitatea nivelului de trai ș.a. Potrivit BNS², procesul de tranziție de la școală la muncă este finisat de circa 30% din populația tânără (15-29 ani) a țării, un sfert se află în procesul tranziției, iar peste 43% nu au intrat încă în acest proces. Deși nu putem omite prezența unor șanse de afirmare pentru tineri, totuși ei rămân a fi vulnerabili și susceptibili la mult mai multe riscuri decât cei din alte țări europene, ceea ce compromite oportunitățile și potențialul lor de dezvoltare. Menționăm aici: sărăcia, inechitatea oportunităților educaționale, de instruire și acces la informație; oportunități economice; starea sănătății și deprinderile nocive; incidența

conduitei predelinvente și delinvente.

O componentă foarte importantă în procesul trecerii de la copilărie la viața de adult este formarea profesională și integrarea în câmpul muncii. Studiile internaționale în domeniu³ caracterizează tinerii ca fiind „*generația pierdută*” în cadrul pieței muncii.

Pe piața muncii interne de asemenea sunt foarte evidente tendințele de diminuare constantă a principalilor indicatori ocupaționali în rândul tinerilor⁴ (Tabelul 1): în raport cu statutul activității curente 3 din 10 tineri (28%) sunt plasați în câmpul muncii, iar peste 2/3 (sau 69%) sunt economic inactivi. Se atestă o descreștere simțitoare a ponderii populației tinere ocupate în totalul populației ocupate, în timp ce șomajul tineretului, chiar și cu tendința de diminuare înregistrată în ultimii ani, se menține la proporții înalte — 8,7% în 2013 comparativ cu alte grupe de vârstă sau media la nivel de țară (5,1%).

1 Menționăm prezența unei ambiguități în delimitarea intervalelor de vârstă, or, spre deosebire de actul legislativ, statistica oficială delimitează intervalul de vârstă 15-29 ani — cu referire la tineret, identificând prin acesta și grupul ocupațional al tineretului.

2 Tranziția de la școală la muncă. Chișinău, BNS, 2014.

3 The World Youth Report 2013. ONU, New York, 2013. <http://undesad-sp.org/WorldYouthReport/2013.aspx>

4 Tinerii în Republica Moldova în anul 2013. BNS, 2014.

Tabelul 1. Indicatori ocupaționali în rândul populației tinere (15-29 ani)⁵, %

	2000	2008	2013
Rata de activitate	45,3	37,8	30,7
Rata de ocupare	39,0	35,5	28,0
Rata șomajului în rândul tinerilor	13,9	10,5	8,7
Ponderea tinerilor șomeri în totalul șomerilor	38,6	38,8	35,8

Printre tinerii ocupați, **peste 31% au locuri de muncă informale**;

11% dintre tinerii salariați lucrează **fără contracte individuale de muncă**;

69% dintre tineri sunt **economic inactivi**, dintre care:

- fiecare al 2-lea este încadrat în procesul de studii și formare profesională.
- fiecare al 5-lea (sau 21,1%) este plecat peste hotare la lucru sau în căutare de lucru.
- peste 14% sunt ocupați cu lucrul casnic (inclusiv responsabilitățile familiale).

Menționăm că scăderea ratei de șomaj în rândul tinerilor nu ține neapărat de vreo intervenție a statului și politicilor ocupaționale, ci de schimbările sociodemografice, populația tânără micșorându-și proporția în comparație cu alte categorii de vârstă, și fluxul migrațional intens al tinerilor peste hotarele țării.

Datele oficiale curente (BNS) atestă: **patru din zece șomeri sunt tineri** (15-29 ani), dintre care

- 2 din 3 sunt bărbați;
- 7 din 10 din mediul rural;
- 4 din 5 au vârsta cuprinsă între 20-29 ani;
- 13% se află în șomaj de lungă durată.

Riscul mai mare al tinerilor de a eșua pe piața muncii și/sau de a deveni șomer este determinat de un cumul de factori:

- ✓ **formarea profesională neadecvată cerințelor pieței muncii**: potrivit datelor empirice, 40% dintre tinerii absolvenți susțin că au nevoie de instruire suplimentară după absolvire⁶, iar conform studiilor regionale (Banca Mondială, 2008-2010), angajatorii din țară identifică drept o constrângere majoră pentru activitatea lor nivelul scăzut de calificare a forței de muncă (41%), precum și calitatea scăzută a studiilor (circa 16%).
- ✓ **dificultățile întâmpinate la prima angajare** — doar 22% dintre tineri își găsesc un loc de muncă imediat după părăsirea sistemului de învățământ, iar 38,5% dintre tinerii absolvenți sunt angajați în perioada primului an

după absolvire⁷. Circa 30,3% dintre tineri consideră că sunt discriminați la angajarea în câmpul muncii, de altfel, tinerilor li se solicită experiență, iar femeilor tinere li se refuză angajarea din motivul că ar putea pleca în concediu de maternitate sau de îngrijire a copilului.

- ✓ **lipsa experienței în muncă** îi face pe tineri vulnerabili în fața concurenței, or pentru angajator experiența profesională constituie principalul criteriu de departajare în obținerea unui loc de muncă. Totodată, din perspectiva angajatorilor, tinerii de azi sunt caracterizați ca fiind mai puțin motivați să muncească la fel ca înainte, nu acceptă salariile propuse la începutul carierei lor profesionale, considerându-le ca fiind extrem de mici, și nu sunt pregătiți să accepte și alte munci diferite de pregătirea lor de bază. Potrivit studiilor, circa 52% din companii susțin că lucrătorii tineri nu dau dovadă de devotament⁸.
- ✓ **salarizarea indecentă și/sau atractivitatea scăzută a locurilor de muncă vacante existente** — o pătrime din tineri au părăsit primul loc de muncă din cauza salariilor mici, iar 17,7% au plecat la muncă peste hotare.
- ✓ **informarea scăzută a tinerilor despre oportunitățile pieței de muncă**, dar și **nedorința unor tineri de a se angaja**, fapt explicat prin prezența remitențelor primite de peste hotare, precum și a orientărilor de a pleca la muncă în afara țării.

Șansele mici de a avea o poziție stabilă pe piața muncii, ce ar satisface și necesitățile unui trai decent, incertitudinea ce vizează condițiile de viață și realizarea profesională plasează tinerii în fața deciziei de a-și căuta o sursă de venit în afara țării. Cu implicații severe asupra profilului demografic al țării, mobilitatea migrațională a tinerilor din Moldova a îmbrăcat multiple forme: ca migrație pentru muncă, în mare parte ilegală, dezvoltându-se prin creșterea mobilității internaționale a tinerilor specialiști, a studenților (fenomenul *Work & Travel*), prin accentuarea *brain-drain*-ului ca migrație la studii, și în cele din urmă ca migrație de reunificare a familiei.

Din datele oficiale se atestă, în totalul populației tinere (15-29 ani) circa 15% (sau 135,5 mii) sunt plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru. În orașe tinerii reprezintă 31,3% din numărul total de migranți, pe când în sate — circa 45%. Profilul

7 Stimularea angajării tinerilor în câmpul muncii. Propunerea de politici publice. MMPSE, Chișinău, 2012; Strategia Națională de dezvoltare a Sectorului de Tineret 2014-2020. <http://www.tineri.md/?pag=n2&tip=noutati&opa=view&id=443&l=ro>.

8 Relațiile de muncă în Republica Moldova din perspectiva companiilor. Studiu realizat de PNUD și Guvernul Belgiei. <http://particip.gov.md/categoryview.php?cat=166&l=ro>.

5 Calculat în baza datelor BNS.

6 Svințov R., Cojocaru N. Evaluarea legăturilor dintre educație, formare și migrația forței de muncă în Republica Moldova. Chișinău, OIM, 2013.

candidatului tânăr la muncă peste hotare se schimbă calitativ în timp: sunt orientați spre a pleca preponderent bărbații și tinerii din sate (73,8% și respectiv 78,2% din totalul migranților în vârstă de 15-29 ani); într-o măsură mai mare pleacă tinerii

care și-au finisat stagiul de formare profesională, mai degrabă absolvenți de facultate; tinerii care încă nu și-au întemeiat o familie sau o gospodărie proprie.

Tabelul 2. Mobilitatea populației tinere (15-29 ani), %

	2008	2013
Ponderea tinerilor plecați peste hotare în totalul populației tinere	14,2	14,6
Ponderea tinerilor în totalul populației plecate peste hotare	44,9	40,8
	Migranți 2013	
Ponderea în totalul migranților actuali/potențiali (%)	<i>actuali</i>	<i>potențiali</i>
15-24 ani	20,8	17,6
25-34 ani	33,6	35,8
Vârsta medie (ani)	35	32

Sursa: calculat în baza datelor BNS. *Forța de muncă în Republica Moldova. Ocupare și șomaj. Chișinău, 2014.*

Evidențiem riscul de a pierde tânără generație, or migrația externă se caracterizează prin exodul masiv al persoanelor de vârstă reproductivă și economic activă - cel mai valoros contingent în aspectele sociodemografice și economice ale țării. Fațeta demografică a declinului determinat de migrație îmbracă două dimensiuni: pierderea directă și, mult mai important, efectele în timp ale deteriorării structurii pe vârste. Ponderea populației tinere de 15-29 de ani este de peste 25 la sută în întreaga populație, iar în populația care a emigrat aceeași categorie reprezintă aproape 41%. Odată cu plecarea acestei populații tinere „pleacă/au plecat” și copiii pe care această populație i-ar

fi avut. Afirmatia este valabilă și pentru acei tineri migranți de muncă sau la studii care în mod cert nu vor mai reveni definitiv în țară, obținând, prin diverse modalități, statut de rezident permanent ori similar.

Investiția curentă în copii și tineri, cu implicații prioritare în educație, sănătate și alimentație, ar avea un impact pozitiv important asupra forței de muncă, a abilităților profesionale și a cunoștințelor, devenind astfel și un imperativ pentru a menține cel mai valoros contingent în aspect sociodemografic și economic al țării. ♦

Ziua Internațională a Femeii din Mediul Rural

Ziua internațională a femeilor din mediul rural a fost marcată, pentru prima dată, la 15 octombrie 2008, după adoptarea de către Adunarea Generală a ONU din 18 decembrie 2007.

Ideea unei zile internaționale care să onoreze în fiecare an femeile din mediul rural a apărut în cadrul celei de-a

patra Conferință mondială privind femeile de la Beijing, China, în 1995. Pentru a sublinia rolul femeilor din mediul rural în producția de alimente și securitatea alimentară s-a decis că 15 octombrie să fie sărbătorită „Ziua Mondială a Femeii din Mediul rural”. Această sărbătoare recunoaște importanța femeilor din mediul rural în dezvoltarea agricolă și rurală la nivel mondial și a fost sărbătorită în prealabil în întreaga lume pentru mai mult de un deceniu înainte de a fi oficial proclamată de ONU¹.

În Republica Moldova femeile de la sate rămân partea cea mai vulnerabilă a societății, fiind afectate de sărăcie, șomaj, lipsite de perspective de dezvoltare, fiind dezavantajate din cauza normelor culturale, accesului limitat la informații și servicii, prestării de munci neplătite, a unor stereotipuri, participării scăzute în procesul de luare a deciziilor.

1 <http://www.timeanddate.com/holidays/un/rural-women-day>

FERTILIZAREA IN VITRO — O ȘANSĂ DE A DEVENI PĂRINTE

Inga CHISTRUGA-SÎNCHEVICI,
dr. în sociologie, CCD INCE

Potrivit statisticilor, 10% din cuplurile din întreaga lume nu pot concepe în mod natural un copil. Aproape 350 mii de copii în fiecare an sunt născuți în urma fertilizării *in vitro*, respectiv 0,3% din cei 130 de milioane de bebeluși născuți în întreaga lume¹. Rata înaltă a infecțiilor sexual transmise, a bolilor cronice, condițiile de muncă dificile, planificarea tardivă a unui copil, stresul,

modul de viață nesănătos, dar și unii factori genetici contribuie la răspândirea infertilității. Republica Moldova se clasează printre statele cu cea mai înaltă rată de infertilitate în spațiul european și ex-sovietic, unde circa 22 de cupluri din 100 nu pot concepe copii².

Primul copil conceput în eprubetă s-a născut în țara noastră în 1996. Potrivit datelor Centrului Mamei și Copilului, în Moldova anual se nasc cel puțin 400 de bebeluși concepuți prin inseminare artificială³. Datele cu privire la numărul sigur al copiilor concepuți *in vitro* au un caracter secret, nu sunt mediatizate. Informații certe privind dimensiunile acestui fenomen există pentru anul 2008, conform cărora la Centrul Național de Sănătate al Reproduserii și Genetică Medicală au fost inițiate 346 de proceduri de reproducere asistată, fiind efectuate 330 aspirații și 319 transferuri embrionare. Ca rezultat, s-au înregistrat 153 de sarcini, din care 129 (84,3±2,9%) s-au finalizat cu nașterea copilului/copiilor⁴. În opinia specialiștilor din domeniu, raportând la numărul populației, ar trebui să avem de 10-15 ori mai multe fertilizări *in vitro* decât în prezent⁵.

Prețul care trebuie achitat pentru un astfel de procedeu este destul de mare - cel puțin de 2.500 de euro - prea mare pentru multe familii care își doresc, dar nu pot să aibă copii. Ținând cont de valoarea salariului mediu net și a minimumului de existență, în mediu un cuplu ar trebui să lucreze și să trăiască la

limita minimumului de existență mai bine de un an și jumătate pentru a putea efectua o fertilizare *in vitro*.

Deocamdată, acest serviciu este prestat doar de clinicile private. La stat, abia se pun bazele unei instituții cu profil similar. Astfel, în prezent se lucrează la înzestrarea secției de fertilizare *in vitro* în incinta Centrului de Reproducere și Genetică Umană⁶.

În octombrie 2012, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Legea privind sănătatea reproducerii. Acest act normativ prevede finanțarea de către stat a unei fertilizări *in vitro* în baza poliței de asigurare obligatorie de asistență medicală, și doar dacă cuplul este încadrat în câmpul muncii în Republica Moldova și are un venit lunar mai mic de 50% din salariul mediu în sfera de activitate a asiguratului. Ținând cont de datele privind salariile medii din toate sferele de activitate din Republica Moldova, comparate cu valoarea minimumului de existență, reiese că statul finanțează fertilizarea *in vitro* în principal în cazul persoanelor care trăiesc sub limita minimumului de existență. Chiar și în aceste condiții, Legea nu se poate aplica, fiindcă îi lipsesc normele metodologice.

Dacă în Moldova cuplurile ar putea primi de la stat 6.000 mii de lei pentru fertilizarea *in vitro*, în alte țări europene statul finanțează serviciile de fertilizare *in vitro* în măsură substanțială. Astfel, în România și Marea Britanie suma e în jur de 1.200-1.500 de euro pentru o singură procedură, în Bulgaria sunt asigurate trei încercări, în Ungaria - cinci, iar în Belgia - șase. În Israel, statul acordă bani pentru un număr nelimitat de proceduri, până la conceperea primilor doi copii. Există state care nu acordă nicio finanțare (Elveția, Polonia și Irlanda). Normele europene impun o serie de criterii de selecție a cuplurilor ce pot beneficia de fonduri, prioritate având cuplurile care sunt la primul tratament de acest fel și suferă de infertilitate de cel puțin trei ani, nu au alte probleme medicale și sunt în vârstă între 25 și 40 de ani.

Deși s-a demonstrat științific că, din punctul de vedere al inteligenței sau al procentului de malformații, nu este nicio diferență între acești copii și cei concepuți natural, moldovenii au anumite temeri, reticente când vine vorba de a face public faptul că au reușit să nască un copil în urma fertilizării *in vitro*. Astfel, cei mai importanți actori sociali din comunitate au un rol decisiv în promovarea unei atitudini adecvate față de copiii concepuți prin intermediul fertilizării *in vitro*. De asemenea, ținând cont de amploarea problemei sociomedicale a infertilității, în acest context sunt necesare servicii de consiliere și informare în domeniul sănătății reproducerii, planificării familiei, de promovare a mijloacelor moderne de contracepție și prevenire a infecțiilor cu transmitere sexuală. ♦

1 Societatea Europeană de Reproducere Umană și Embriologie. <http://ellidor.info/2012/07/cinci-milioane-de-copii-s-au-nascut-in-toata-lumea-in-urma-fertilizarilor-in-vitro/>

2 <http://agora.md/analize/25/fertilizarea-in-vitro--costuri-si-implicatiile-statului>.

3 <http://stirimld.blogspot.com/2012/08/premiera-pentru-moldova-o-femeie.html>

4 Tăutu L. Evoluția sarcinii și nașterii multiple survenite spontan sau asistat. Teza de doctor. Chișinău, 2014, p. 60.

5 http://www.publika.md/istorii-reale--fertilizarea-in-vitro-in-moldova--o-procedura-costisitoare-si-fara-prea-multe-sanse-de-succes_1351841.html?signed_request=

6 <http://agora.md/analize/25/fertilizarea-in-vitro--costuri-si-implicatiile-statului>

EVENIMENTE

În perioada 16-17 octombrie curent, în cadrul Institutului Național de Cercetări Economice a avut loc Conferința Internațională Științifico-Practică "Creșterea economică în condițiile globalizării", ediția a IX-a. În cadrul Centrului de Cercetări Demografice s-au desfășurat lucrările sesiunii științifice "Structura demografică și calitatea potențialului uman". La această sesiune au participat cercetătorii științifici ai Centrului de Cercetări Demografice, Academiei Române (Institutul de Economie Agrară) și reprezentanți ai Biroului Național de Statistică și ai Institutului de Relații Internaționale din Moldova. De asemenea, la sesiune au asistat reprezentanți ai Fondului ONU pentru Populație în Republica Moldova (UNFPA): I. MacFarlane, director de program, B. Gilca, coordonator de program, E. Mihalaș, asistent de program și L. Rotaru, reprezentant al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei. Sesiunea științifică a fost deschisă de directorul de program UNFPA, Ian MacFarlane, cu un cuvânt de salut, menționând importanța încurajării și transmiterii rezultatelor cercetării organelor de resort pentru a fi utilizate în elaborarea și implementarea anumitor politici în domeniul populației și dezvoltării, precum și faptul că organizarea unor astfel de evenimente contribuie la îmbunătățirea calității dezbaterilor pe probleme demografice, cooperare mai strânsă între mediul academic și instituțiile responsabile de implementarea politicilor sectoriale.

În cadrul acestei sesiuni a fost lansată și pagina web a Centrului de Cercetări Demografice (www.ccd.md).

Rapoartele științifice au fost publicate în culegerea materialelor conferinței "Creșterea economică în condițiile globalizării". Sesiunea științifică "Structura demografică și calitatea potențialului uman". Chișinău, 2014. - 187 p. ♦

În perioada 15-20 septembrie 2014, în cadrul Centrului de Cercetări Demografice s-a desfășurat cursul de instruire în domeniul de aplicare a metodelor demografice avansate în procesul de cercetare, condus de experții internaționali dr. Dmitrii Jdanov și dr. Domantas Jasilionis de la Institutul de Cercetări Demografice Max Planck (Germania, Rostock). Programul realizat prezintă o parte componentă a curriculumului Școlii Europene în Demografie, fiind bazat pe metodologia bazelor de date internaționale Human Mortality Database (HMD) și Human Fertility Database (HFD). Cursul a fost organizat cu suportul financiar acordat de Fondul ONU pentru populație (UNFPA) pentru dezvoltarea capacităților instituționale ale Centrului de Cercetări Demografice. ♦

În perioada 29.09-03.10.2014 a avut loc prima parte a cursului de profesionalizare „Proгноza efectivului populației”, susținut de către demografii cehi: Tomáš Kučera și Boris Burcin de la Universitatea Carolină din Praga. Acest curs s-a desfășurat în cadrul Academiei de Studii Economice din Republica Moldova și au participat reprezentanți ai Universității de Stat din Moldova, Academiei de Studii Economice din Moldova, Biroului Național de Statistică și ai Centrului de Cercetări Demografice. ♦

17 decembrie – Ziua Internațională a Migrantului în Republica Moldova

În acest an Ziua Internațională a Migrantului în Republica Moldova este inaugurată de Biroul de Relații cu Diaspora, care s-a asociat cu proiectul NEXUS Moldova. Inițiativa NEXUS Moldova se axează pe sprijinirea și eficientizarea migrației circulare. În cadrul proiectului a fost lansat site-ul nexusnet.md destinat migrantilor și un Centru de Servicii în orașul Chișinău. Vizitatorii acestui portal vor putea afla multe lucruri interesante și utile și care îi va ajuta să-și raționalizeze deciziile și să acționeze mai pregătiți, indiferent dacă vor să plece, să rămână sau să se întoarcă de peste hotare. În cazul în care nu vor găsi răspunsuri la întrebările ce-i preocupă, vor putea să le adreseze direct on-line. Devenind clientul centrului virtual NEXUS, fiecare poate fi sigur că va primi informații ample, veridice și din surse autorizate, iar toate acestea absolut gratuit. Mai mult decât atât, va primi soluții din partea partenerilor noștri cu care cooperăm tocmai pentru a satisface necesitățile specifice migrantilor. Fiecare caz va fi tratat individual, dar rezolvat de o echipă întreagă, dornică de a ajuta moldovenii să-și îndeplinească obiectivele și visele lor legate de migrație. ♦